

Tisztelt Olvasó!

2004. január 23-án Kecskeméten összehívásra került az I. Tejtermelők Országos Nagygyűlése, ahol a tejtermelő kisgazdaságok és vállalkozások vettek részt. 15 pontban megfogalmaztuk követeléseinket, és megbíztunk egy ötfős ügyvivő testületet a tárgyalások lefolytatásával. Az itt elfogadott program sikerre vitelének érdekében a delegáció - a Tej Terméktanács termelői oldalának küldötteivel, az érdekképviselői szervezetekkel, a megyei demonstrációs bizottságok elnökeivel és a tenyésztő szervezetekkel együtt - 2004. február 16-tól 28-ig demonstrációt hirdetett meg, ahol a termelők felpályás útlezárásokkal jelezték helyzetük tarthatatlanságát. A megmozduláshoz csatlakozott számos más, nem közvetlenül a tejtermeléssel foglalkozó gazda is, így a kezdeményezés a rendszerváltást követő legkomolyabb agrár-megmozdulásává nőtte ki magát. Az eredményekről - a már megjelent, és megjelenésre váró rendeletekről - egy levél formájában tájékoztattuk Önöket.

Ezúton is köszönjük tagjainknak, kis- és nagygazdaságoknak, hogy részvételükkel együtt segítették a szarvasmarhatartók és mezőgazdaságunk érdekérvényesítését!

Időközben megalakult a Tejtermelők Érdekképviselői Egyesülete is, melynek cégbírósági bejegyzése után ismét hívjuk tagjainkat a II. Tejtermelők Országos Nagygyűlésére Kecskemétre, ahol szabad akaratukból csatlakozhatnak a megalakult szervezethez.

Tóth Róza
elnök, MTE

TARTALOMJEGYZÉK

Kecskeméttől a megállapodásig	4
Tenyésztési aktualitások	8
Magyartarka az ökögazdaságban	9
Tordas-Gyúrói Mezőgazdasági Szövetkezet	11
II. Tarka Fotópályázat	12
A 2003. évi lehetőség-vizsgálati eredmények	13
Emlékezők	14
Vitaminok szerepe a szarvasmarha takarmányozásában	15
In memoriam Rolf-Dieter Fahr	17
Rövidhírek	18

magyartarka
A Magyarországi Tejtermelői Szövetség lapja

A Magyartarka Tenyésztők Egyesülete
információs lapja

A szerkesztőbizottság tagjai:
Dr. Holló István
Húth Balázs
Ments András
Dr. Stefler József

Főszerkesztő: Füller Imre

Szerkesztőség:
Magyartarka Tenyésztők Egyesülete
Egyesületi Iroda
7150 Bonyhád, Zrínyi út 3.
tel.: 74/451-022, fax: 74/450-022
e-mail: magyartarka@axelero.hu
web: http://www.magyartarka.hu

ISSN 1587-9305

Kiadó: Magyartarka Tenyésztők Egyesülete
2755 Kocsér, Kossuth u. 3.
tel.: 53/558-531
e-mail: mtarka@matavnet.hu

Felelős kiadó: Tóth Róza
Lektor: Vadászné Varnyú Anikó
DTP: Szalai Norbert

Nyomda: Pethő & Társa Nyomda
Megjelenés: negyedévente 1.000 példányban

Készült a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium támogatásával

Rácz Károly elnökségi tag, MTE; Füller Imre ügyvezető igazgató, MTE

KECSKEMÉTTŐL A MEGÁLLAPODÁSIG

A tejtermékpálya szabályozása az elmúlt év végétől csődöt mondott. A feldolgozók november 6-tól - visszamenőleges hatállyal - egyoldalúan csökkentették a tej felvásárlási árát átlagosan 12 forinttal, arra hivatkozva, hogy a kormányzat nem tartotta be a 2003. év elején kötött írásos megállapodást. Így a termelők leg többje a 72 forintos irányárból csak 52 forintot kapott meg. Az 5 forint 20 filléres állami támogatás hozzáadódik még az 52 forinthoz, - ha végre megkapják a termelők - hiszen legtöbbjüknek 2003. július 1. óta ezt nem fizették ki.

Elkeserítő, hogy a termék pályán keletkező gondokat mindenki érti, de csak a két vége a szenvedő alany, a termelő és a fogyasztó. A feldolgozók milliárdos adózott eredményei a multik zsebébe vándorolnak, a kereskedők árrese pedig, sok esetben meghaladja a tej felvásárlási árát. Nem szabad megfeledkeznünk arról a 20-25 forintos ÁFA tartalomról sem, amit viszont a költségvetés nyel el.

A fentieket tetézi, hogy időnként egyáltalán nem a termelők ügyét előmozdító gondolatok, nyilatkozatok kapnak szárnyra felelős minisztériumi vezetők szájából, akiknek elsődleges feladata véleményünk szerint az lenne, hogy a mezőgazdaságban dolgozókat segítsék és védjék.

A Tej Terméktanács rendkívüli küldöttgyűlésén sem jutott egyezsége a termelői és feldolgozói oldal. Nem született egyezés sem a 2003. év lezárásában, sem a 2004. év indításában.

Az így kialakult helyzet a tejtermelőket arra készítette, hogy fogjanak össze, hiszen jövőjük, egzisztenciájuk a tét. A Tej Terméktanács termelői oldalának néhány küldötte kezdeményezésére a Holstein-fríz Tenyésztők Egyesülete és a Magyar-tarka Tenyésztők Egyesülete 2003. január 23-án Összehívta az I. Tejtermelők Országos Nagygyűlését. A rendezvény bizonyította a tejtermelők egységét, hiszen a művelődési ház 600 személy befogadására képes nagyterme szinte megtelt.

Az előadásokból megtudhatták a jelenlévők, hogy az elmúlt évben mintegy 300 millió literrel kevesebb tej került felvásárlásra, mint az ország oly nehezen kialakított EU-s kvótája. Amennyiben ez továbbra is így marad, előbb-utóbb elvonják tőlünk. Az Unió felvásárlási árak 73-104 forint között mozognak, amely átlag 84-85 forintot jelent. A tagjelölt országok közül a legalacsonyabb felvásárlási ár Szlovákiában van, 59 forint.

Megtudtuk azt is, hogy a feldolgozók óriási export támogatást zsebeltek be 2003-ban, továbbá nagyon egységesen lépnek fel minden olyan kérdésben, amely a saját pozíciójukat rontaná a termelőket pedig javítaná, annak ellenére, hogy a két fél érdekeinek valahol egybe kellene esnie. Az állam egyre inkább igyekszik kivonulni a termék pályára szabályozásból. Nem törekszik az import korlátozására, a tej imitátumok forgalomkorlátozására. Nincs iskolatej program, pedig ez is a termelők ügyét segítené.

A 2003. januári megállapodást az aláírók közül egyedül a termelők teljesítették, sőt túlteljesítették.

A hozzászólásokból kiderült, hogy a termelők elszántak, egységesek abban, hogy bármilyen törvényes eszközt megragadjanak annak érdekében, hogy problémájuk megoldódjon, a megtermelt jó minőségű tejért tisztességes árat kapjanak. Nem a fogyasztói árat akarják emelni, hanem a termék pályára szereplői közötti igazságosabb elosztást. A tanácskozás megválasztott egy öt főből álló ügyvivő-testületet, és elfogadta a követeléseket. A további tárgyalásokkal az ügyvivő-testület bírta meg.

A 2003. február 23-i kecskeméti I. Tejtermelők Országos Nagygyűlése az alábbi határozatokat fogadta el:

Az FVM az alábbi intézkedéseket hirdesse meg:

1. 2004. évre az irányárak a következők legyenek:

2004. április 30-ig 75,-Ft/l.

2004. május 1. - és december 31. közötti időszakban 0,305 Euro/kg, (jelenleg 80,52 Ft/kg), amely az Európai unió jelenlegi átlagos felvásárlási ára.

2. Az intervenciós állami beavatkozás rendszerét (72 Ft/l intervenciós ár, intervenciós felvásárlás állami bonyolítása) hirdesse ki a felvásárlási szerződések megkötését megelőzően.

3. Kerüljön meghirdetésre a piacsabályozás eszközei közül az EU-csatlakozási tárgyalásokon elért 1,99 milliárd liter tejkvóta.

4. A nemzeti állami támogatás 2004-ben maradjon meg legalább a 2003. évi szinten.

- 5,20 Ft minőségi támogatás
- 1,30 Ft kvóta alapú támogatás
- 15 Ft/l önkorlátozás

5. A Tej Terméktanács szólítsa fel az FVM-et, hogy a 2003. február 14-én megkötött kétoldalú szerződésében az FVM által felvállalt kötelezettségeket bizonyítható módon teljesítsék, azaz az FVM fizesse meg a vitatott 1-3 milliárd Ft tartozását, ezzel elősegítve, hogy az ipar által 1,6 milliárd Ft ki nem fizetett tejpénz ne sodorja csődhelyzetbe a gazdálkodókat.

6. A Tej Terméktanács szólítsa fel feldolgozó ipar szereplőit, - ha kell, jogi úton - kényszerítse ki a Tej Terméktanács felé fennálló 5,2 milliárd Ft "export-veszteség térítési kasszába" be nem fizetett kötelezettségének kiegyenlítésére.

7. Az ügyvivő-testület járjon el pertársaságok, illetve próbaperek létrehozásának ügyében, amelynek célja a tejiparok szerződésszerű teljesítésének kikényszerítése.

Független tejipari szakember bevonásával és könyvvizsgáló szervezettel ellenőrizze a 2003. évi TTT " export visszatérítési kassza" felhasználását, különös tekintettel az ipar által megadott önköltségi és exporttérítési átlagára.

8. Az FVM a termelői csoportok jogi alapjait egyértelműen fogalmazza meg

(kvóta bevitel kérdése) és a csoportok támogatását, legalább 5 évre, azok taglétszámától és árbevételi nagyságrendjétől függetlenül hirdesse meg előre.

9. A tej nagygyűlésen megválasztott legitim ügyvivő-testület járjon el a Gazdasági Versenyhivatalnál a feldolgozóipar részéről jelenleg tapasztalható "tisztességtelen piaci magatartás" tényével kapcsolatban.

10. Az ügyvivő-testület készítse elő az önálló tejtermelői érdekképviselőt megszervezését, erre javaslatot terjesszen a termelők elé.

11. Az FVM kezdeményezze az érintett szakminisztériumok bevonásával az egész országra kiterjesztett iskolatej akció azonnali bevezetését, és támogassa azt az EU által engedélyezett maximális mértékkel (A felvásárlási ár 75%-a).

12. Az FVM a fölzött tej és a sovány tejpor takarmányozási célú felhasználását támogassa az EU- direktíváknak megfelelően, elősegítve ezzel az import növényi fehérjék kiváltását.

13. Az FVM kezdeményezzen be importkorlátozást, amellyel szabályozza, hogy a nemzeti kvóta 5%-ánál több import tej- és tejtermék ne kerülhessen be az országba, különös tekintettel a tej imitátumok és a permeátumok esetében. Ennek ellenőrzési rendszerét építse ki.

14. Az FVM hathatósan képviselje a termelőket a PARMALAT ügyben. Megoldásként nyújtson segítséget a termelői tulajdonszerzéshez.

15. Nagygyűlés megbízza az ügyvivő-testületet, hogy az érdekképviselői szervek felé továbbítsa a nagygyűlésen megfogalmazott célokat.

A megfogalmazott célok egybeesnek az érdekképviselők által elgondoltakkal a közös összefogás reményében.

A gyűlés az alábbi cselekvési program támogatását határozza el:

- Ügyvivő-testület munkarendjének kialakítása
- Tárgyalás kezdeményezése a nagygyűlés által meghatározott feladatokról az FVM-mel és a Tej Terméktanácsal, illetve a feldolgozókat tömörítő Tejipari Egyesüléssel
- Kapcsolatfelvétel a Gazdasági Versenyhivatallal

– Ellenőrzési csoport kialakítása (TTT export veszteségtérítési kassza ellenőrzése)

– Együttműködés rendszerének kialakítása az érdekképviselői szövetségekkel, a termelői érdekvéonyesítés (demonstráció) érdekében

– Önálló érdekképviselő létrehozásának megvitatása

Az ügyvivő-testület a kezdeti tárgyalások útján nem ért el eredményeket, ezért újabb tanácskozássra hívta össze az érdekképviselői szervezeteket, mely tanácskozáson a MOSZ kivételével mindenki megjelent. Telefonon a MOSZ központi vezetői is egyetértettek a felvetésekkel, de más elfoglaltságra hivatkozva nem jöttek el. A megyei szervezetek dacolva a központ várakozásával részt vettek a szervezésben. A résztvevők 2004. február 16-tól 28-ig demonstrációt hirdettek meg, melyhez ott, a megbeszélésen megjelent szervezetek, mindannyian csatlakoztak. Később a sertés-, a baromfitermesztők, és a növénytermesztők is. A felpályás útlezárások 16-án az ország 67 útján megkezdődtek. Sokan, - felelős besorozású FVM vezetők is - úgy gondolták "egy-két nap, aztán haza mennék". Nem így történt. Nem hogy kevesebben, de egyre többen lettünk, sőt a helybeliek frissen sült pogácsát és forró teát hoztak a demonstrálóknak. Az autósok 99%-a egyetértéséről biztosított bennünket, és a "tartsatok ki" nagyon sokszor elhangzott a letekert autóablakokból.

Két beszámoló - két helyszínről, azok tollából, akik végig kint voltak.

*Dr. Nagy Tibor
jogtanácsos*

Petőfi Mg. Szövetkezet, Kocsér

Pest megyei helyszínek

A 2004. február 16-tól 2004. február 25-ig megtartott gazdademonstráción a Petőfi Mezőgazdasági Szövetkezet Kocsér részéről 3 db pótkocsis IFA tehergépkocsi, 1 db autóbussz és alkalmanként 1 db személygépkocsi vett részt. Elsősorban tejtermelő gazdaság lévén a tejgazdaságban kialakult kilátástalan helyzet miatt csatlakoztunk a demonstrációhoz.

2004. február 16-tól 2004. február 18-ig, Alsónémedinél, az 5-ös úton demonstrál-

tunk felpályás lezárással, napi átlagban 50 - 55 járművel, amelyek zöme traktor volt. A helyszín kijelölése nem volt a leg-szerencsésebb, - a KPM nem engedélyezett másik helyet (!) - mert kerülő úton ki lehetett bennünket kerülni, de így is kel-lően felhívtuk magunkra a figyelmet. A közlekedők részéről nem tapasztaltunk ellenszenvet, együtt érző támogatást inkább. A szervezők lajt kocsiból a közlekedők részére tejet osztottak. Budapest közelsége miatt szinte az összes országos média megjelent a helyszínen, és riportok sorozatát készítették.

Itt az engedély szerdán lejárt, ezért csütörtökön, 2004. február 19-én átvonultunk járműveinkkel Érdre, a 6-os útra, és az elkövetkező 3 napon itt demonstráltunk.

A résztvevő járművek száma igen változó volt, 40 - 70 között mozgott. Ezt a helyszínt nem tudták kikerülni, így folyamatosan több kilométeres kocsisor alakult ki mindkét irányban. Itt már előfordultak rosszindulatú beszólások, amelyet főképp a kb. félórás várakozás váltott ki. A többség azonban szolidaritását fejezte ki, amely abban is megnyilvánult, hogy az érdeklősök közül többen kijöttek hozzánk, és kávé, teát, süteményt és pogácsát osztottak a demonstrálóknak. Egyes szélsőséges pártok képviselői is megjelentek, de elhatárolódásunk miatt nem tudtak csatlakozni hozzánk. Pénteken 13 órakor a demonstrációhoz csatlakoztak azok a Tolna megyei gazdák is, akik lassú menetben, 15 km-es sebességgel jöttek fel Érdre, majd hasonló sebességgel indultak vissza 16 órakor.

2004. február 23-án, hétfőn lejárt az engedély, ezért visszamentünk Alsónémedire, ahol az újabb engedély 2004. február 25-ig tartott. A demonstráció új helyszínen bonyolódott, az 5-ös úton, a Budapest táblánál, közvetlenül az M0-ás körgyűrű előtt. Kedden, a Bács-Kiskun megyei gazdák is csatlakoztak 20 személygépkocsival a mi oszlopunk 45 járművéhez. Ezen a helyszínen a rendőri segédlettel végrehajtott közös fel- és levonulás, valamint a vaskordonnal való bekerítésünk, és annak délutáni elbontása miatt a rendőrség 1- 1 órára teljesen lezárta a forgalmat, ennek hatására beláthatatlan hosszúságú kamionsor alakult ki még a körgyűrűn is. A forgalom ily nagymérvű fennakadása ellenére nem tapaszt-

taltunk ellenszenvet. A média ezen a helyszínen ismételt kiemelt aktivitással kezelte ügyünket.

A demonstrációról elmondható, hogy a kilátástalan helyzet - a nagy és kisgazdákat - a közös cél érdekében összehozta egymással, mindenki elszánt volt, és ha nem jött volna létre megegyezés, akkor akár még hetekig az utakon demonstrálunk, akár erősebb eszközökkel is. Az egész rendezvényt politikamentesség jellemezte.

Békési Imre
igazgató, MTE szakbizottság elnök
Petőfi Mg. Kft. Derecske

Agrárdemonstrációk Hajdú-Biharban

Az elmúlt évben a szarvasmarhatartókat is elérte a mezőgazdaságot sújtó általános válság. Egy olyan szélsőséges időjárású esztendő, mint a 2003-as volt, még jó anyagi körülmények közepette is éreztette volna hatását. Különösen úgy, hogy az emelkedő költségek mellett a tej felvásárlási árát változatlanul hagyták, a vágómarha és borjú szinte eladhatatlan lett, az érte kapott pénz, pedig megalázóan alacsony. A mi vidékünkön azt tartják, hogy az időjárás előbb-utóbb pótolja, kiigazítja önmagát, (különben sincs beleszólásunk a "Természetfelelős" dolgába) de az emberi butaságot és hanyagságot semmi sem tudja "pótolni". Ezzel csak arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy valakik nagyon visszaélnék az agrárium kiszolgáltatottságával és mindezt akkor teszik, amikor források kellenének az ágazatba lemaradásunk pótlására. Tőlünk nyugatra, akik olyan minőségű tejet és vágómarhát állítanak elő mint mi, hozzá is jutnak ezekhez a forrásokhoz, kökeményen szabályozott feltételek mellett. Mondanunk sem kell versenyelőnyük ezzel csak tovább növekszik. Nálunk az illetékesek nem tették dolgukat felelősségüknek megfelelő súllyal, nem hirdették meg az intervenció és irányát. A feldolgozó ezt azonnal ki is használták és a nem kellően szervezett termelőkkel "eszi - nem eszi" alapon egyoldalú, vérforraló szerződéseket próbáltak elfogadtatni. Most még kevesen voltak a megszervezett Alföldi Tej Értékesítő Kft-ben, mint termelői csoportban de már nem tudott a feldolgozó oldal teljesen megkerülni bennünket. A vita, illetve megegyezés hiánya

azt eredményezte, (ez minden termelő rémálma!) hogy február 11-én 31 termelő hiába várta a tejszállító tartálykocsikat, azok nem érkeztek meg. Erre a frapáns válasz lett volna, ha viszonzásul a feldolgozót blokádnál vesszük. A termelők nálunk még mindig törvénytisztelők és gyakorlatlanok az ilyen megmozdulások megszervezésében. Ezen övön aluli ütés után a jogszabályoknak megfelelően felpályás útlezárásokra kértünk és kaptunk engedélyt a megye négy helyszínére. A megyei szervezők a Hajdú-Bihar Megyei Szarvasmarha Tenyésztők Egyesülete és a MAGOSZ szervezetei voltak. A bihari részen február 16-án és 17-én, a 47-es főúton Derecske és Berettyóújfaluk között közel két km-es szakaszon, majd 18-án és 19-én, a 42-es főúton Berettyóújfaluk és Mezőpeterd közötti szakaszon volt felpályás, forgalomlassító demonstráció. A sárréti és a Kaba - Nádudvar környéki termelők a 4-es főút Kaba - Püspökladány közötti szakaszán, az észak hajdúságiak a 35-ös főút Hajdúböszörmény - Polgár közötti szakaszán, helyszínenként 120-150 járművel, 5-10 perces megállásra kényszerítve a közlekedőket igyekeztek felhívni a közvélemény figyelmét kilátástalan helyzetünkre. A szervezést indító szarvasmarhatartókhoz csatlakoztak a sertés- és baromfitartók, valamint a takarmánytermesztők is. Szigorúan politikamentes, nem valakik ellen irányuló, hanem az érdekeink mellett kiállást szorgalmazó, nem állami támogatásért könyörgő, hanem az általunk befizetett pénzekből a válság megoldásához kértünk segítséget. A kormánytól, pedig azt vártuk és várjuk el, hogy hozza meg azokat az intézkedéseket, amelyekkel biztosítani lehet megélhetésünket és ne a nehéz munkával megszerzett értékeinket kényszerüljünk felélni. Szándékunk tisztaságát fémjelzi, hogy amikor elkezdődtek a tárgyalások, beszüntettük a demonstrációt, és bizakodva várjuk az agrár-megállapodások kapcsán születettek megvalósulását.

A demonstráció második hetétől, - ahogy ez a beszámolókból is kitűnik - egy Budapest körül szűkülő gyűrű alakult ki, ami 2004. február 26-27-én, csütörtökön és pénteken Budapesti demonstrációval folytatódott volna. Hála Istennek erre nem került sor, mivel február 25-én, szer-

dán este 10 órakor kaptuk a hírt, a csütörtöki megmozdulás elmarad, megszületett az egyezés.

Így az összefogás eredménye egy elfogadható megállapodás lett, ami részben megnyugtathatja a termelőt, de a figyelmét nem vonhatja el. Minden megállapodás annyit ér, amennyi megvalósul belőle.

Az eredményekért keményen meg kell dolgozni, hiszen "csak a szótárban előzi meg az eredmény a munkát".

MEGÁLLAPODÁS

A KORMÁNY NEVÉBEN
AZ FVM MINISZTER,
VALAMINT A MEZŐGAZDASÁGI
ÉRDEKKÉPVISELETEK ÉS A
GAZDADEMONSTRÁCIÓ
KÉPVISELŐI KÖZÖTT AZ
AGRÁRTERMELŐK
HELYZETÉNEK JAVÍTÁSÁRA

A Kormány nevében az FVM miniszter, valamint a mezőgazdasági érdekképviseletek és a gazdademónstráció képviselői, az agrártermelők helyzetének javítása céljából az alábbiakban állapodtak meg:

1. Operatív agrárintézkedések a csatlakozás előtti időszakban

Az EU által finanszírozott közvetlen termelői támogatáshoz adott nemzeti kiegészítés (az ún. top-up) kifizetésének részbeni előrehozására nemzeti forrásból támogatási intézkedések kerülnek meghirdetésre a következők szerint:

- földalapú támogatás /8000 Ft/hektár/ folyósítása a termelők által használt, - a gazdaregisztáció keretében nyilvántartásba vett - mezőgazdasági területre
 - támogatás folyósítása a március 31-i anyajuhállomány után 1.600 Ft/db
 - támogatás folyósítása a március 31-i anyatehén állomány után 40.000 Ft/db
 - támogatás a tejkvóta alapján 2 Ft/kg
- A fent említett támogatásokra a termelők igényt kapnak, amely faktorálás útján május-június hónapban lesz beváltható. Az előre hozott kifizetés kapcsán felmerülő költség (kamat, faktordíj) 50 %-át az állam támogatásból átvállalja.

A top-up fennmaradó részére a jogosultság 2004. szeptemberében nyílik meg.

2. Európa Terv agrár-csatlakozási hitelkonstrukció módosítása

– Az Európa Terv Agrárhitel Programja 60 Mrd Ft-tal bővítésre kerül. A keretbővítésből 30 Mrd Ft az egyéni termelők (östermelők, egyéni vállalkozók) részére, 30 Mrd Ft pedig, az integrátorok és élelmiszeripari vállalkozások kizárásával kerül elkülönítésre, 2004. március 31-ig történő fenntartással.

– A jelenlegi kisvállalkozásokról szóló törvény alapján kis- és középvállalkozásnak nem minősülő mezőgazdasági szövetkezet részére az MFB árfolyam-garanciális hitelkeretéből 10 Mrd forint elkülönítésre kerül.

3. A Parmalat és Hajdú Bét RT-nél fennálló termelői követelések kezelése

– A két cégnél fennálló jelentős termelői követelések részbeni megfinanszírozására állam által garantált hitelkonstrukció bevezetésére kerül sor. Ennek keretében 900 millió Ft hitel felvétele a Hajdú-Bét Rt. termelői, beszállítói köre számára biztosításra kerül.

– A hitelkonstrukció kialakításánál lehetőség lesz a termelői tulajdonszerzés finanszírozására.

4. Hazai piacvédelmi intézkedések

– Az orosz műtrágya importra kivetett magyar pótvám fenntartásának kérdése újratárgyalásra kerül.

– A Kormány megteszi az EU csatlakozásig alkalmazható import korlátozások bevezetését szolgáló intézkedéseket.

– Azonnali intézkedések születnek a sertés- és sertéshús importtermékek szigorúbb állategészségügyi ellenőrzésére vonatkozóan. Erre a gazdálkodók és az FVM közös bizottságot hoz létre.

5. Tejpiaci intézkedések

a.) A 16/2004. (II. 13.) számú FVM rendelet szerint a tejtermelők kiegészítő tej-támogatásban részesülnek 4 Ft/liter mértéken, a 2004. április 15-ig értékesített tej mennyisége után.

b.) Sor kerül az EU csatlakozásig szólóan az irányár 68.- Ft/liter + ÁFA mértéken történő meghirdetésére.

c.) Sor kerül a kvótaszabályozásról szóló rendelettervezet meghirdetésére.

d.) A tejágazat pozíciójának javítása érdekében az 1. pontban említett intézkedések keretében 8000 Ft/hektár, takarmánytermelő területre is vonatkozó földalapú támogatás, valamint 2 Ft/kg tej-

kvóta támogatás kerül meghirdetésre.

e.) A tej imitátumok kikerülnek a kedvezményes ÁFA körből. Az FVM kezdeményezi az imitátumok áruházakban történő elkülönítését, pontos megjelölést és forgalmuk szűkítését.

f.) 2004. április 30-ig, a 68 Ft/liter felvásárlási árat megfizető tejfeldolgozók számára a feleslegkezeléshez kapcsolódó, költségcsökkentő támogatás kerül meghirdetésre, legfeljebb 60 millió liter mennyiség és maximum 40 Ft/liter támogatás mértékig.

g.) Azoknál a termelőknél, akik 2003. év végén a tejfeldolgozóktól az eredeti megállapodással ellentétben nem kapták meg a Tej Terméktanács által garantált felvásárlási árat, 1,6 Mrd Ft erejéig a felvásárlási ár az EU csatlakozást megelőzően kompenzálásra kerül.

h.) 2004. január és február hónapban értékesített tej mennyisége után további 4 Ft/liter támogatás kerül meghirdetésre.

i.) Sor kerül az állami kvótafelvásárlásnak 40 Ft/liter mértéken történő meghirdetésére.

j.) 2004. május 1-től az 1-8. osztályos iskolásoknak teljes körűen bevezetésre kerül az Iskolatej Program.

6. A Kormány kezdeményezi az ÁFA -törvény módosításával, hogy

– a SAPARD program támogatása,

– a 2003. év végén sorban álló, illetve a korábbi években vállalt, de 2004-ben kifizetésre kerülő agrártámogatások, valamint a 2004-re áthozódó determinációk kifizetése,

– a központosított bevételek (erőfenntartási járulék, termőföldvédelmi támogatások, állattenyésztési hozzájárulás, hal- és vadgazdálkodási alapok) terhére folyósított támogatások,

– valamint a közvetlen termelői támogatások nemzeti kiegészítése /tp-up/, nem minősülnek az ÁFA visszaigénylés összegét csökkentő államháztartási támogatásnak.

7. Egyéb intézkedések

– Sor kerül egyes, a korábban igénybe vett állattenyésztési támogatásokkal kapcsolatos tartási kötelezettség külön szabályozás szerinti feloldására.

– Sor kerül a családi gazdaságok működéséhez kapcsolódó egyes kötelek feloldására.

– Sor kerül a támogatásokkal megvalósított beruházások meghatározott körében üzemeltetési kötelezettségének feloldására, illetve módosítására.

– Egyes kedvezményes hitelek és adósságrendezési feltételek felülvizsgálatra kerülnek.

– A sertések haszonállat-tartási előírásainak betartásához kapcsolódó, 1600 Ft/egyed támogatás 2000 Ft/egyed mértékre módosul.

– A felek kölcsönösen vállalják, hogy a sertéspiac szabályozás keretén belül közösen tovább működtetik az árbizottságot. Az FVM a sertés-termékpálya egyes támogatásait az árbizottság működéséhez köti.

– Felülvizsgálatra kerül, hogy abban az esetben, ha egy sertés-kereskedő igazoltan nem igényelte a sertések haszonállat-tartási előírásainak betartásához kapcsolódó támogatást, és a termelő igényelte azt, akkor ez ne minősüljön jogosulatlan támogatási igénybevételnek.

– A szalmonellózis és a baromfi-tífusz elleni védekezésről és a mentesség megtartásáról szóló a 49/2002. (V. 24.) FVM rendelet alapján szalmonella mentesnek minősülő hús- és tojótípusú nagyszülő- és szülőállományok tulajdonosai, a tenyészállományok éves átlag létszáma alapján darabonként 120 Ft támogatásban részesülnek.

– Visszaállításra kerül a gyümölcsbor termékek jövedéki adójának korábbi mértéke.

Tekintettel arra, hogy a demonstrálók több ágazatra és problémakörre terjesztették ki követeléseiket a megállapodás tételei egy csomagnak tekintendők, együttesen kezelendők.

Az FVM vállalja, hogy erősíti a termelők érdekeit képviselő szervezeteket, megfelelő eszközöket is biztosítva számukra a termelők érdekében való fellépésre.

A megállapodó felek a fentiek elfogadásával a gazdademónstrációt befejezettek tekintik.

A megállapodó felek vállalják, hogy a megállapodásban foglaltakat betartják és betartatják.

Amennyiben a megállapodó felek valamelyike a megállapodásban foglaltaktól eltér a megállapodás felmondásra kerül.

Budapest, 2004. február 25.

Harmat Ákos tenyésztésvezető, MTE; **Füller Imre** ügyvezető igazgató, MTE

TENYÉSZTÉSI AKTUALITÁSOK

A decemberi számunk megjelenése óta eltelt három hónap alatt - túlzás nélkül állíthatóan - korszakalkotó változások mentek végbe a magyartarka fajta tenyészértékbecslésében.

Az első tenyészértékbecslési modell megjelenése óta - már a nyolcvanas évek elejétől - a magyartarka és a holstein-fríz fajta tej-tenyészértékének a becslése azonos rokonsági mátrixot használt, ami azt jelenti, hogy a két fajta a fajtakeresztések miatt kapcsolódva közös becslésben futott. Ez a helyzet nem változott az Egyed Modell 1998-as bevezetésével sem, mivel a hollandoktól átvett program szintén közös futtatást alkalmazott, a fajták közti különbségeket pedig úgy kezelte, hogy a becslés végén a holstein-fríz egyedek (ekkor már a nőivar is) a holstein-fríz bázishoz, a magyartarka egyedek a magyartarka bázishoz viszonyítva kaptak tenyészértéket. Az elmúlt időszakban a kapott eredményekben több olyan anomáliát fedeztünk föl, ami valószínűsíthetően ennek a megoldásnak a következménye. Ez különösen a holstein-fríz állományokkal egy telepen termelő magyartarka tehén tenyészértékén volt tetten érhető. A problémát jeleztük az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet szakembereinek, akik megoldást találtak a közös becslés szétválasztására abban, hogy kivették a magyartarka becslésből a holstein-fríz apaságú tehén adatait. Az eredmény felülmúlta a várakozásainkat. A forgalmazható magyartarka bikák KTI pontszáma 14 ponttal nőtt (ez több, mint egy szórás érték!), míg a hetvenes-nyolcvanas években használt bikák tenyészértéke jelentősen visszaesett. A kapott eredmények tükrében valószínűsíthető, hogy a problémát az okozta, hogy az együtt futás és külön bázishoz viszonyítás csak akkor nem torzítaná az eredményeket, ha a két fajta ugyanúgy reagálna a különböző környezeti hatásokra (tartástechnológia, takarmányozás). Mivel ez nyilvánvalóan nem így van (a magas színvonalú tartástechnológiájú és takarmányozású telepe-

ken a két fajta átlagos termelése között a különbség több ezer liter lehet, míg alacsony takarmányozási színvonal mellett ez néhány száz literre csökken), a két fajta közös futtatása nem indokolt. A becslés szétválasztásával kapcsolatos egyik váratlanosság az volt, hogy a kieső egyedek miatt csökken a magyartarka egyedek tenyészértékének a megbízhatósága. Ez szerencsére nem volt számottevő mértékű, a csökkenés nem haladta meg az egy-két százalékpontnyit.

Szerencsére azonban ezzel párhuzamosan történt egy másik fejlesztés is, amely ezzel ellentétesen növelte a becslés megbízhatóságát. Ez az újdonság a Willmink-formula bevezetése volt a laktációs számításban. Ez a módszer a laktációs görbe alatti terület alapján számítja ki a laktációt, ami mellett, hogy pontosabb standard laktációs értéket ad, lehetővé teszi, hogy már a 180 napos laktációk is bekerülhessenek a becslésbe az eddigi minimum 240 naposak helyett. Ezzel nőhet a bikák lányszáma, valamint egyes esetekben akár fél évvel is előrébb hozhatja a fiatal bikák értékelését és forgalmazhatóságát.

Ez a két újítás lehetőséget ad arra, hogy 110-ről 112 KTI pontra emeljük a kettőshasznú magyartarka tenyészvikák forgalmazhatósági küszöbét, a megbízhatósági küszöb egyidejű emelése (50-ről 60 százalékra) mellett.

Egy másik fejlesztés talán még nagyobb változást hozhat a fajta tenyésztésében: februárban megkaptuk Ausztriá-

ból az első közös német, osztrák, magyar hús-tenyészértékbecslés eredményét. A több mint kétszázezer (!) adatot tartalmazó adatbázist megnyitva kiderült, hogy a magyar bikákkal a hústermelési tulajdonságok terén sincs okunk szégyenkezni.

Az első kiküldött adatok alapján - számtalan pedig index mellett - tíz kettőshasznú és két húshasznú tenyészvikánk kapott valódi (utódain alapuló) tenyészértéket. A kapott adatok formátuma megegyezik a német-osztrák katalógusokban közölt tenyészértékekkel, így közvetlen összehasonlításra is alkalmas azokkal. A tizekét magyar bika hús-tenyészérték indexének (Fleischwert, FW) átlaga 102, és mivel a KTI-hez hasonlóan ez az index is százas átlagon és tizenkettes szórásértéken van megjelenítve, a száz feletti átlag nagyon jónak mondható. A két húshasznú bika (15792 Totem és 15791 Tavasz) tenyészértéke a várakozásoknak megfelelően az élmezőnyben van, de a legjobb hústenyészértékkel mégis egy kettőshasznú tenyészvikára a 15894 lajstromszámú Bonyhádi Vidám Husaldo rendelkezik, ami egy újabb bizonyíték arra, hogy a fajta két hasznosítási iránya ebben a tekintetben sem tér el lényegesen egymástól (1. számú táblázat).

A hústenyészérték becslés adatgyűjtése tovább folytatódik, ez idáig összesen 311 minősítő vágást végeztünk el. Az adatok kezelését és rendszerezését az Excel for Windows 7.0 szoftverrel, a statisztikai értékelést és a korrelációs vizsgálá-

I KLSZ	Név	Hús- tenyészérték	Tömeg- gyarapodás	Vágóérték (EUROP)	Vágási %	Utód- szám
13399	Makád Univari	102	0,54	4,8	-0,19	23
15510	Ménésbirtok Tarka Profil	105	11,47	1,6	-0,24	13
15511	Teveli Takaros Hexstern	108	9,99	6,2	0,17	12
15669	Teveli Trió Jogos	101	-15,93	10	0,24	15
15670	Jáki Tomi Husaldo	92	2,90	-10,1	-1,03	17
15671	Bonyhádi Takarékos Stark	88	-26,22	-1,7	-0,26	11
15672	Jáki Tekergő Husaldo	96	-15,25	1,6	0,16	12
15791	Kocséri Tavasz Hiller	106	1,81	2,3	1,35	6
15792	Kocséri Totem Perc	109	1,32	8,3	1,17	2
15894	Bonyhádi Vidám Husaldo	114	19,75	4,3	1,19	10
15895	Bonyhádi Varázs Spiro	91	-13,5	-1,9	-0,70	15
15985	Ménésbirtok Vihar Spiro	106	21,25	-3,7	0,07	10

1. táblázat 2004. februári hús-tenyészértékbecslés tájékoztató adatai

tokat SPSS for Windows 9.0 statisztikai programcsomaggal készítettük el.

A közös tenyésztérbécslést futtató BLT a tenyésztérbé számításához a tenyésztési adatokon túlmenően a 2. számú táblázatban leírt adatokat vonja be.

A programban eddig feldolgozott 244 növendék bika adatait előzetesen értékel-
tük. A bikák életnapra számítva 1139 gramm, hizlalás alatt pedig 1177 gramm napi súlygyarapodást értek el.

Megállapítottuk, hogy a vágási kiterme-
lés átlagosan 58,62%, ami 2,86 átlag pontértékű EUROP izmoltsági és 2,56 átlag pontértékű faggyúsági minősítéssel jár együtt (2. számú táblázat).

Az apa hatása a súlygyarapodási értékek

megnevezés	egyedszám (N)	minimum	maximum	átlag	szórás
Súlygyar. életnap alatt (g/nap)	122	808	1540	1139	161,04
Súlygyar. hizlalás alatt (g/nap)	118	821	1771	1177	212,34
Hizlalási végsúly(kg)	235	450	755	587	51,36
Vágási súly (kg)	244	434	722	563	52,42
Lábvég (kg)	243	8,50	18,10	12,1	1,59
Bőr (kg)	244	37,96	63,00	50,77	5,00
Fej (kg)	238	12,18	20,10	16,59	1,43
Összes belső faggyú (kg)	242	3,46	20,76	10,31	2,80
Vese faggyú (kg)	244	1,14	13,00	6,67	2,31
pH 1 (vágás után 1 órával)	97	6,3	7,62	6,76	0,20
Féltetek (kg)	244	246	431	330,54	32,05
EUROP izmoltság	225	1	4	2,86	0,65
EUROP faggyú	225	2	3	2,56	0,49
Vágási %	244	53,5	65,73	58,62	2,02

2. táblázat EUROP izmoltság és faggyú: E=1.....P=5

esetében igen, a vágási kitermelés és az izmoltság esetében ugyanakkor nem bizonyítható.

Mészáros Mihály, ügyvezető igazgató, MSZSZ

MAGYARTARKA AZ ÖKOGAZDASÁGBAN

A világ fejlettebb régióiban manapság nem csak divat, hanem úgy tűnik az egyik biztos piaci alternatívát az ökögazdálkodás jelenti. Nyugat-Európa számos országában, különösen Dániában, Németországban és Franciaországban jól kiépített szervezetek koordinálják és kontrollálják az ökögazdaságok működését. Az elmúlt évtizedben Magyarországon is megkezdődött egy átfogó rendszer kialakítása, amelynek eredményei már érzékelhetők.

A Magyarartarka Tenyésztők Egyesületének tagja, Moór Ferenc vállalkozó, a püspökhatvani Varga ökögazdaság szervezője, tulajdonosa. Az indulásról, a jelenről és a terveiről beszél.

Budapesten nőttem fel, de mindig is az állatok érdekelték. Gyermekkoromban gyakran fürdtem a lovakat a mai rákospalotai területen. A váci mezőgazdasági szakközépiskolában érettségiztem 1984-ben. Pályafutásomat Fóton, a szövetkezet baromfi ágazatában kezdtem, mint termelésirányító. Ezt követően a TSZKER üzletkötőjeként dolgoztam. Pest és Komárom megyében számos szakmai kapcsolatra szert tettem, kiváló szakemberektől tanultam a kereskedelmet. Többen közülük még ma is segítik munkámat. A mezőgazdaságot átmenetileg feladtam és más irányú vállalkozásokba kezdtem.

Püspökhatvanba a véletlen szerencse juttatott, amikor is egy kollégám lekéste a vonatot és én kocsival hazavittem. Megtetszett a táj. Sokat gondolkodtam a családomról, a gyerekek jövőjéről. A modern, felgyorsult élet, a bevásárló központok világa idegen tőlünk. Felkerestem a polgármestert, aki készségesen segítette az egy hektáros terület megvásárlását. Családi gazdálkodást szerettünk volna megvalósítani, de mindig tartottam a kiszolgáltatottságtól és a kritikus függőségi viszonyoktól. Dédnagyapáink időszakára gondolva, valami különleges utat és terméket kerestünk. A kilencvenes évek közepén kibontakozóban volt Magyarországon a biotermék előállítás. Megkerestem Dr. Vajna Tamást, a Magyar Agrárkamara munkatársát és a vele folytatott eszmecsere megerősített elhatározásomban, ebből nőtt ki a mai gazdaság. Már akkor látva az Európai Unióban zajló folyamatokat, önfenntartó, különleges termékeket előállító, az itteni hagyományokra épülő és tájba illő családi gazdaságot terveztünk. Olyan termelési formát, ahol 20-25 ember ellát minden feladatot, és az átlagnál magasabb jövedelemre tesz szert. Magyarországon 1998-ban még nem volt bio-állattenyésztés. A növénytermesztés ebben előrébb tartott. Sok segítséget kaptunk a kishantosi gazdaságtól, személy

szerint Ács Évától, aki dán partnerekkel dolgozott. Majd felkerestük a Biokultúra Egyesületnél Dr. Márai Gézát és a Biokontroll Hungária Kht-nál Dr. Roszik Pétert, akik szintén a kezdetektől segítettek a szakmai és az adminisztrációs munkát. Lehetőségem volt Nyugat-Európa számos országában jól működő biogazdaságokat megtekinteni, de abban az időben hasonlókat itthon megvalósítani szinte lehetetlen volt. A hazai állategészségügyi szabályok, és az ÁNTSZ előírások jelentették a valódi csapdát számunkra. Csak egy példa a sok közül, az élelmiszer feldolgozóknak az állattartó teleptől legalább 300 méterre kellett lennie. Ezt itthon lehetetlen volt megvalósítani. Nyugat-Európában a kis tejfeldolgozók mindenhol az istállók mellett vannak. Bízva azért a szabályzók változásában, terveinket nem adtuk fel. Elképzeltünk és felépítettünk egy hagyományos paraszti gazdaságot. Az épületek vályogból, kőből, fából készültek. Valamennyit nádtető borítja. Talán látványnak sem utolsó. Mára kész a borospince és az üzlet is. Később ötven fecskehasú és szőke mangalica kocasüldőt vásároltunk Szabadszállásról. Legeltettük az állományt, és velük gaztalanítottuk a területet. Az alomszámra szelektálunk kezdettől. A fecskehasú sajnos nem jól szaporodott a

mi körülményeink között, a szőkénél viszont hat felett van a fialásonként felnevelt malacok száma. Az OMMI munkatársa, Koppány Gábor és a fajtaegyesület segíti szelekciós munkánkat. Ma itt van az ország egyik legjobb tenyészkanya és számos utóda.

Jelenleg általában 55-60 kocánk van. Az évi négyszáz süldőt részben itt hizlaljuk meg, részben hizlalásra értékesítjük. A vágásra érett hízókat Gödöllőn vágatjuk le, ahol talán nem túlzás, de világszínvonalú, valóban különleges, kiváló minőségű terméket készítettünk.

A tejfeldolgozót a tehénistálló mellé terveztük. A mangalica hizlaláshoz helyben megtermelt kukoricát használtunk. Hamar rájöttünk, hogy a felhasznált kukorica szárát meg lehet a tehenekkel etetni. Így bővült a termelés és bekapcsolódott a magyartarka állomány. A tejfeldolgozás mellékterméke pedig felhasználható a sertéshizlalásban. Máris összeállt a körfolyamat. Bérelünk 55 ha területet. Az abrakot megtermeljük, rétszénát a Duna-Ipoly Völgye Nemzeti Parkból vásárolunk. A biotermelés területén évente 170 kg nitrogént lehet hektáronként kijuttatni. A mi területünk a számításaink szerint 55-60 mangalica kocát és szaporulatát, 30-40 magyartarka tehenet, 9 lovat és 400-500 baromfit lát el biztonságosan. Püspökhatvan valamikor magyartarka tenyészbikákat előállító falu volt. A fellelhető dokumentációk szerint, még Svájcba is került innen fedező bika. Úgy gondolom a tradíció bennünket is kötelez, és vannak is terveink e téren. Nagyvázszyból és egy hazai határmenti osztrák gazdától vásároltuk a magyartarka teheneket. A meglévő állományt fejlesztjük, részbeni állománycserét és kisebb létszámnövelést tervezünk. A negyven fejőstehenet biztosan tartjuk. A majdnem kizárólagosan szénára épülő takarmányozással 12 liter körüli istállóatlágot tudunk elérni. A tejsír átlagosan 4,2%, a fehérje 3,6%. A beltartalom mellett a higiéniai minőséget talán az jelzi a legjobban, hogy kaukázusi keffirt még sohasem kellett kiöntenünk, - ez pedig kiváló alapanyagra utal. A megtermelt kiváló tejet itt helyben feldolgozzuk. Különleges, Szlovákiából származó üvegbe csomagolt joghurtot állítunk elő három különböző ízben, valamint lágysajtot, kaukázusi keffirt, folyó tejet és valamennyi

túrót. Az előállított termékek szinte teljes mennyiségét egy budapesti nagykereskedelmi vállalkozás vásárolja meg. A nagykereskedelemből a bioboltokba és a Kaiser's hálózatába kerülnek a tej- és a mangalica termékek, valamint van egy különleges lisztünk is. Nagy büszkeséggel tölt el, és igazolja az elképzelésemet annak a kislánynak az esete, aki valamennyi élelmiszer tartósítóra allergiás, és amióta a mi termékeinket fogyasztja teljesen tünetmentes.

A nemesítő munkánkról annyit, hogy a szarvasmarha termékenyítő anyagot az OMT Rt-től vásároljuk. A párosításhoz a legkiválóbb bikákat választjuk. Az ÁT Kft. végzi a termelés ellenőrzést. Nem titkolt vágyunk, hogy valamikor törzstenyészet legyünk. Most felvállaltunk egy integrációs tevékenységet, a magyartarka-tartást és marhahizlalást itt a faluban és a környéken. Meggyőződésem hogy nekünk a magyartarka fajtát kell előnyben részesítenünk. A tömegtermelés mellett ez a fajta ésszerű megélhetést, eladható piaci alternatívát nyújt. No, meg ide lett teremelve! A környéken nagyon sok a szabad kapacitás, ezt szeretnénk kihasználni. A munka is, a tisztességes megélhetés is kell az embereknek. Évente 100-120 bika hizlalásával számolunk. Korábban értékesítettük a bikaborjakat. Ma már az integrációban hagyjuk. Teljes tejjel neveljük őket 120 napos korukig. Általában dajkásítunk, de vásárolunk is tejet a borjak részére a volt szövetkezeti, ma olasz tulajdonban lévő tehenészetből. A zalaegerszegi vágóhíddal együttműködve megkísérelünk egy különleges virslit és egy párizsit kifejleszteni. Ami-

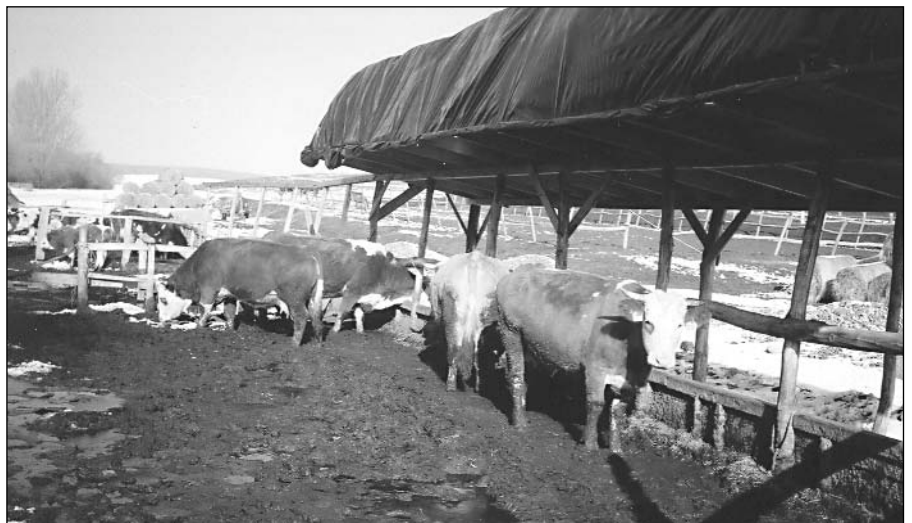
lyen dédapáink idejében volt, olyan patanósat, tartósítót nélkül. Azt azért tudni kell, hogy az ilyen különleges termékekre itthon még szerény a fizetőképes kereslet.

Most modernizáljuk a tejfeldolgozónkat. Közel 70 millió forintos beruházás van folyamatban. A napi feldolgozási kapacitásunk 500 liter tej. A kapacitás nem bővül, de korszerűbb lesz. A korábbi HACCP rendszerünket is ezzel párhuzamosan újra el kell készítenünk. A BioControll Hungaria Kht természetesen tanúsítja a termékeinket, illetve ma már a gazdaságot, mint bioterméket előállító helyet. Ennek a szervezetnek a minősítését a világ valamennyi országában elismerik. Az integrációt terveink szerint kiterjesztjük a gabonára, a pékárukra és jövőre már a savanyúság előállításra is.

Mára már kezd kibontakozni újabb nagyszabású tervünk, a gazdaságra alapozott ökoturizmus. Itt épül majd a panzió és az Árpád-kori kunyhók.

Meggyőződésem, hogy az Európai Unió tagjaként sem lesz könnyű a hagyományos tömegélelmiszereket eladni. Európa piaca ugyanis folyamatosan telített. Az öko-, vagy biogazdálkodás egy kitörési lehetőség, amelyben van még bőven tartalék. A hagyományos magyar állatfajták jelentősége, köztük természetesen a magyartarka szarvasmarháé is biztosan felértékelődik.

Hogy milyen csodálatos újra érezni a hajdani falusi tehénistállók finom illatát, hogy milyen a biojoghurt, a mangalica-kolbász és szalonna varázslatos ízharmóniája, azt a riport jegyzője tanúsítja.

Vágó Barnabás küllemi bíráló, MTE

TORDAS-GYÚRÓI MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZET

Tisztelettel köszöntöm a Magyartarka ez évi első számának olvasóit. Társtenyészeteink bemutatását a Tordas-Gyúrói Mezőgazdasági Szövetkezettel folytatom. Nem akarom a történeti visszatekintést hosszúra nyújtani, hiszen bennünket elsősorban az érdekel, napjainkban hogyan működik az egyik legnagyobb húsmarha-tenyésztői múlttal bíró dunántúli gazdaság.

A szövetkezet - a fővárosunktól néhány kilométerre található - Tordas, Erdőhát, Gyúró három termelőszövetkezetéből jött létre, azok összeolvadásából. Később az erdőháti telep megszüntette működését. Jelenleg néhány magángazda tart az istállóiban állatokat. A szövetkezet szarvasmarha állománya jelenleg 600 db, ebből 300 db a tehenek száma. Két fajtát tenyésztnek: az egyik a magyartarka, amely a létszám 60%-át teszi ki, a többi, a Franciaországból származó Limousin. Korábbi kísérletezéseik eredményeként tartanak még néhány magyarszürkét is keresztezett formában. Mind a magyartarka mind a Limousin kiérdemelte a törzstenyészet címet. A fajtákat összehasonlítva lényeges különbséget nem találtak. Bizonyítja ezt, hogy együtt tarthatók, nem kell elkülöníteni őket. Némileg jobbak a magyartarka tenyésztési mutatói, (napi súlygyarapodás, ivari koraérés) amit a Limousin vágási értékekben tud felülmúlni. Az eltérések összességében kiegyenlítik egymást.

Két technológiai fázis különíthető el az állatok tartásában. A nyári, amely májustól október végéig tart, és az állatok, a hízók kivételével a legelőn tartózkodnak. Erre a célra 180ha gyepterület áll rendelkezésre. Ezen a vidéken a nyár elég száraz, a gyepterület július végére kiszárad. Ennek kivédésére jól sarjadó, szárazságtűrő szudáni fűvet vetnek. A nyári szárazság után visszatérnek a gyepre, majd a legeltetési szezont a betakarított kukorica szarának legeltetése zárja. A kiépített csővezetékken keresztül az ivóvíz minőségű víz mindenhol eljut. Az állatok mozgatható vályúkból isznak.

Legeltetés során a szárazanyag pótlására szalmát vagy gyengébb minőségű réti szénát kapnak.

Az ásvány agyagok pótlásáról nyalósó gondoskodik. A szakaszos legeltetést villanypásztorral oldják meg. Télen az állatok a központi telepen tartózkodnak. Fából készült fészertállókban és bőven almozott karámokban telelnek. Takarmányként kukorica szilaszt és réti szénát kapnak. Abrak-etetés csak a hízóállatoknál és a növendékeknél van. Ahol a tehén kondíciója indokolja ott is abrakkal igyekeznek visszanyerni a kívánatos kondíciót. A fagy ellen temperált vizű itatókat építettek be. Szaporításban csak mesterséges termékenyítést alkalmaznak. Az elletési ciklust két időszakra állították be. Egy tavaszi 3 hónap és egy nyári 3 hónap. Az ellési szezon után kerül sor a tenyészerett üszők termékenyítésére tavasszal és ősszel. A két elletési szezon oka, hogy az üszöket csak 18 hónapos kortól veszik tenyésztésbe. A tavasziakat a következő év őszen, a nyáriakat pedig tavasszal termékenyítik először.

Három gulyát alakítottak ki. Külön vannak a tavasszal és a nyáron ellők, valamint egy csoportba kerülnek az üszők.

A borjakat 7-8 hónapos korban választják el anyjuktól. A bikákat hízóalapanyagként exportálják Európa különböző országaiba. Az üszők képezik a tenyésztőutánpótlást. Minden nem vemhesülő tehén és üsző kikerül a tenyészetből. A térségben - elsősorban a rohamosan terjedő ló bértartás miatt - egyre csökken az egybefüggő legelőterület. Ez nagymértékben csökkenti a százas létszámú gulyák legeltetésének lehetőségét. Ezért az állomány zsugorításán gondolkoznak, esetleg több, kisebb gulyát lesznek kénytelenek kialakítani.

Mint a szarvasmarha faj elhivatott hívei reméljük, hogy a több évtizeden át végzett áldozatos munka nem vész kárba, és még sok jót hallhatunk erről a szövetkezeztől. Az állomány pedig, mint ahogy eddig is, sok anyai és apai tenyészanyaggal látja el a magyartarka fajtát. Nagy szükségünk van rá.

Beérkezési határidő: 2004. július 15.

II. TARKA FOTÓPÁLYÁZAT

A pályázat rövid ismertetése: Bonyhád, a Tarka Fesztiválhoz kapcsolódóan második alkalommal rendeznek fotókiállítást, amelynek témája a szarvasmarha és annak tenyésztése. Tehát nem kizárólag a magyartarka fajta egyedei örökíthetők meg, hanem valamennyi szarvasmarha fajta, bármilyen környezetben és bármely módon! A pályázat nyitott, azon foglalkozástól, lakóhelytől és életkortól függetlenül bárki részt vehet, fekete-fehér és színes papírképekkel. A pályázatot szakmai szempontból felügyeli a Magyartarka Tenyésztők Egyesülete és a Magyar Fotóművészeti Alkotócsoportok Országos Szövetsége.

Pályázati feltételek: egy szerző maximum öt alkotást küldhet be. Ezen belül a fekete-fehér és a színes papírképek ára szabadon eldönthető. A fotók mérete 18x24 cm legyen. Minden pályamű hátoldalán jól olvashatóan szerepeljen a szerző neve, postacíme, telefonszáma, továbbá a fotóművészeti alkotás címe és a felvétel helyszíne is. A fényképeket visszaküldésre is alkalmas csomagolásban kéri beküldeni, ajánlott nyomtatványként. A kiállítás népszerűsítésével kapcsolatos publikációkban szerzői jogdíj fizetése nélkül jelennek meg - a szerző nevének feltüntetésével és tiszteletpéldány biztosításával - a kiállításon szereplő művek. A Magyartarka Tenyésztők Egyesülete a kiválasztott képek közlési jogát esetleg megvásárolja szakmai lapjában való felhasználásra, a szerzőkkel való egyeztetés után.

Nevezési díj: a beküldött alkotások számtól függetlenül 400 Ft/fő, amelyet postaköltségre és a kiállítás népszerűsítésére kívánnak felhasználni a rendezők.

További információ és nevezési lap igényelhető: Vörösmarty Mihály Ifjúsági és Művelődési Központ, 7150 Bonyhád, Széchenyi tér 2. Telefonszám: (74) 451-

455. A pályaműveket is erre a címre kell beküldeni, vagy személyesen beadni.

Beküldési határidő: 2004. július 15.

Zsűrizés: 2004. július 20-28 között.

Értesítés a zsűri döntéséről:

2004. augusztus 10-ig.

A kiállítás hivatalos megnyitása: 2004. augusztus 14-én, 15 órakor

A kiállítás megtekinthető: Bonyhád, a művelődési központban (Széchenyi tér 2.), augusztus 13-tól 27-ig.

A képek visszaküldésének időpontja: 2004. szeptemberében.

Nevezési lap

a

II. Tarka Fotókiállításon való részvételre

A pályázat feltételeit ismerem. Hozzájárulok ahhoz, hogy a kiállításra elfogadott alkotásaimat a rendezvény népszerűsítése érdekében - térítésmentesen - publikálják a rendezők, a nevem feltüntetésével, különféle sajtótermékekben.

Név:

Postacíme:

.....

Telefon: email:

Postán küldjük vissza a képeket? (igen, nem)

Személyesen viszi el? (igen, nem)

Ha érte küld valakit, kinek adhatjuk át?

Sorszám	a kép címe	készítésének helye	a zsűri döntése

A zsűri döntései: Kiállításra elfogadva = K ; Díjazva = D

Kiállításra nem javasolva = F

Hely:, dátum:

.....

A szerző aláírása

Húth Balázs szakbizottsági tag, MTE

TÁJÉKOZTATÓ A 2003. ÉVI FEJHETŐSÉG-VIZSGÁLAT EREDMÉNYEIRŐL

A Magyar Tarka Tenyésztők Egyesülete 2000-ben indította útjára a fejhetőség-vizsgálatokat. Azóta minden évben lapunk hasábjain számolunk be a mérések legfontosabb eredményeiről, tanulságairól, valamint elemezzük a magyartarka populációban bekövetkező változásokat. Az elmúlt év sok újat hozott a vizsgálatok módszertani végrehajtásában, hiszen a növekvő adatbázisnak köszönhetően megtörténtek azok a statisztikai vizsgálatok, amelyek biztosították a mérésmetodika fejlesztését, korszerűsítését. Ezen túlmenően először tudunk beszámolni néhány sokak által ismert apaállat utódcsoportjainak fejhetőségi paramétereiről is.

Állandó törekvése a teljesítményvizsgálattal foglalkozó szakembereknek, hogy az egyébként költséges méréseket a lehető legegyszerűbb módon, a megbízhatóság és az objektivitás sérülése nélkül minél gyorsabban és pontosabban, az üzemi munkarend lehető legkisebb akadályoztatása nélkül tudják elvégezni. Ennek érdekében a fejhetőség-vizsgálatokat továbbra is a laktáció 50-180. napja között végezzük el, azzal a különbséggel, hogy az eddig szokásos azonos napi reggeli és esti adatrögzítés helyett egy mérés alapján állapítjuk meg a tehén fejhetőségi mutatószámait. Ezt az teszi lehetővé, hogy az átlagos fejési sebességnek a reggeli és az esti fejés során rögzített értékei között szoros összefüggést számítottunk. Ezek után tekintsük át röviden a vizsgált populáció legfontosabb eredményeit előre bocsátva, hogy a statisztikai értékelésbe természetesen továbbra is csak a laktáció 50-180. napja között termelő egyedek adatai kerültek be. A tenyészbika utódcsoportok értékelésénél pedig csak azon apák szerepelnek az összehasonlításban, amelyekről legalább 15 értékelhető lányutóddal rendelkezünk.

Az átlagos fejési sebesség populációátlaga 1,80 kg/perc, amely 0,20 kg/perccel alacsonyabb a tenyészcélban rögzített értéknél. A maximális fejési sebesség átlaga 2,75 kg/perc, tehát csupán 0,95

paraméterek	N	átlag	szórás
átlagos fejési sebesség (kg/perc)	1045	1,80	0,59
maximális fejési sebesség (kg/perc)	476	2,75	0,85
tejmennyiség	1045	9,70	3,26

1. táblázat A fejhetőségi paraméterek alakulása

kg/perccel magasabb az átlagos fejési sebességnél, amely állományszinten egy egyenletes, kiegyensúlyozott tejleadást eredményez, csökkentve a tőgygyulladás kialakulásának a kockázatát (1. táblázat). Itt kell megjegyezni, hogy az utóbb tárgyalt értékmérő tulajdonság esetében csak 476 tehén adata képezte az értékelés alapját, hiszen a maximális fejési sebesség rögzítésére kizárólag a Lacto Corder tejmérő képes. Fontos azonban megemlíteni, hogy az átlagos és a maximális fejési sebesség között statisztikailag igazolt ($P < 0,001$) szoros ($r = 0,84$) összefüggést számítottunk, tehát az átlagos fejési sebesség javítására irányuló szelekció a maximális fejési sebesség javulását is magával hozza.

Az 1. ábráról leolvasható, hogy a vizsgált populáció 33,1 %-ának (346) egyed átlagos fejési sebessége 1,00-1,50 kg/perc között mozgott, 31,7 %-ának átlagos fejési sebessége pedig 1,51-2,00 kg/perc között alakult. A fejhetőség-vizsgálatok folytatásának szükségessége mellett szól az a tény is, hogy a tehénállomány mindössze 27,2 %-án tapasztaltuk a hegyitarka fajtakör esetében elfogadott 2,01-3,00 kg/perc átlagos fejési sebesség értéket.

A 2. táblázat az egyes bika utódcsoportok átlagos fejési sebességének alakulását foglalja össze. Említésre méltó, hogy a 11010 Főnök Haxen nevű tenyészbika utódai annak ellenére, hogy ivadékaik átlagon felüli tőgyalakulás tapasztalható, nem rendelkeznek jó fejhetőséggel. Hasonlókat lehet elmon-

dani a korábban szintén a tőgyalakulás javítására széles körben felhasznált 12842 Renge Radi és 12845 Lehel Renner-fia nőivarú utódaira is. Ezzel szemben kiemelkedően jó fejhetőséggel rendelkeznek a 12855 Alpos, a 13645 Malf, a 13760 Renger, a 14379 Teveli Paritty Halling, a 14591 Husaldo, és a 14596 Stark ivadékcsoportok.

Természetesen az itt közölt adatok egyszerű statisztikai feldolgozás termékei, tájékoztató jelleggel kerültek közlésre, hiszen a fejhetőségi mutatókra jelenleg még nem történik hivatalos tenyészértékbecslés. Az Egyesület szakemberei természetesen tovább folytatják a tenyészérték számításához szükséges előkészítő munkát, amely fejlesztés eredményeit szándékaink szerint a tenyésztő társadalom a bikakatalógusokban hamarabb fellelheti.

tenyészbika	N	átlag	szórás
11010 Főnök Haxen	16	1,41	0,40
11237 Gebe Holb	67	1,95	0,64
11974 Ilián Zeus	16	1,67	0,38
12842 Renge Radi	29	1,62	0,33
12845 Lehel Renner fia	33	1,68	0,48
12855 Alpos	25	2,11	0,54
13174 Haller	16	1,86	0,76
13175 Halling	16	1,54	0,61
13177 Zitat	17	1,81	0,52
13348 Ibis	17	1,49	0,57
13645 Malf	34	1,97	0,52
13760 Renger	26	1,97	0,60
13762 Husberg	11	1,87	0,75
13765 Novák Hódcska	15	1,82	0,59
13875 Noé Rádus	17	1,95	0,69
14086 Stralbert	19	1,66	0,60
14179 Donyádi Pálunkás Zitat	27	1,79	0,64
14379 Teveli Paritty Halling	16	1,91	0,65
14380 Hajdúboszorményi Pac Hut	25	1,57	0,47
14429 Teveli Regős Haller	21	1,55	0,50
14591 Husaldo	31	2,15	0,46
14593 Spiro	26	1,84	0,45
14594 Törst	15	1,84	0,66
14596 Stark	19	1,91	0,43
14893 Donyádi Sváb Renger	16	1,59	0,41
15160 Hucki	27	1,84	0,52

2. táblázat Az utódcsoportok átlagos fejési sebességének alakulása

Dr. Szmodits Tibor, nyugalmazott minisztériumi főtanácsos

EMLÉKEZÉSEK

Külföldi tapasztalatok, élmények

*"Egy utazás mindig egy koryt
az élet forrásából."*

*Eine Reise ist immer ein Trunk
aus der Quelle des Lebens"*

Minisztériumi beosztásomnál és a nemzetközi tenyésztőszervezetben folytatott tevékenységemnél fogva, azok közé a szerencsés emberek közé tartozom, akik 1961-1976 között hivatalos minőségben több külföldi országba utazhattak és azokat szakmai szemmel is megismerhették. A következőkben azokra a kiküldetésekre emlékezem, amelyek a magyar szarvasmarha-tenyésztés fejlesztését, különösen a magyartarka állomány fajtatiszta nemesítését, vagy keresztezések útján bizonyos értékmérő tulajdonságaik javítását szolgálták. Ezek közül néhányat megismertető figyelmükbe ajánlok.

1. SVÁJC

Nem véletlen, hogy ezzel a mesés országgal kezdem a beszámolómat, hiszen a szimentáli, (ezen belül a századforduló előtt a magyar szakemberek által "berni" néven is jegyzett) fajta főleg a 19-20. század első felében igen jelentős szerepet játszott a magyartarka állomány kialakításában. Azért is rangsorolom az első helyre, mivel 1968-ban ide vezetett az első hivatalos utam, mégpedig olyan kitűnő szakemberek társaságában, mint Felszegi László OTÁF osztályvezető, Zelenka István TERIMPEX külkereskedő - mindketten az ország jó ismerői - és dr. Várnagy László főállatorvos, aki velem együtt az Földművelésügyi Minisztériumban dolgozott. Ez képezte az úgynevezett "felvásárló bizottságot", akik a két állam között létrejött "kompenzációs üzlet" keretében tenyészbikákat és vemhes üszöket importáltak azokat igénylő tenyészeteknek, mégpedig a Magyarországról Svájcba irányuló vágómarha exportbevétel 5-8%-ának ellentételeként. Ezzel is segítette a Szövetségi állam gazdálkodóik tenyésztő kedvének fenntartását, az egyéb támogatásokon kívül. Mi még szemtanúi lehettünk annak, hogy a svájci rangos hentesüzletek kirakatában a magyar nemzeti szalaggal átkötött, ízlésesebb vesepecsenyék, combok díszeltek,

hirdetve azt, hogy itt "magyar marhahús kapható".

Olvasóink jól tudják, hogy a szimentáli milyen fontos szerepet játszott egykor a magyar szarvasmarha-tenyésztésben (Svájc másik őshonos borzderes fajtájával együtt, amiből ugyancsak importáltunk). Ujhelyi I, Wellmann O. bár időben figyelmeztetett a "túlzó szimentalizálás" veszélyeire, főleg a küllem javítása érdekében az import - a háborús évek és az azt követő rövid időszak kivételével - ha kis mértékben is, de fennmaradt. A két világháború között Konkoly-Thege S., Battha P., Csukás Z. is ápolták a régi hagyományokra épült tenyésztési együttműködést, így elmondhattuk mi is, hogy a nagy elődök nyomdokain járunk!

Svájc iparáról és - természeti szépségeinél fogva - idegenforgalmáról ismert. Az 1960-72-es adatok szerint 4,1 millió hektár területéből csak kerekén 3,2 "produktív", amiből 1/3 erdő, 1/3 alpesi legelő, míg a többi szántó, mesterséges és természetes dombi és völgyi rét-legelő. Sajátos természeti adottságai folytán akkor kerekén 1,8 millió szarvasmarhát (ebből 950.000 tehenet) tartottak. Állományuk több mint fele szimentáli, míg az ország keleti felén 45% borzderes tenyésztettek. A fennmaradó 2-2% az eringiaira és a fekete-tarkára jutott. Fajtapolitikájuk szigorú elveken alapult, idegen fajta behozatalát törvények tiltották. Áttörést jelentett borzderes állományuk egy részének amerikai bown-swiss-el való keresztezése, a fekete-tarka állományuknak lapállal javítása, majd később a szimentálinak red-holsteinnel keresztezése. Főleg az utóbbi, nálunk is szenvedélyes vitákat váltott ki, aminek magam is szem- és fültanúja lehettem. A konzervatív szemlélet hívei (H. Wenger vezetésével) azzal érveltek, hogy az évi mintegy 4000 kg-os tehenenkénti tejmenyiséget olcsó tömegtakarmányon előállító állományt kár lenne 1000 kg többlet tejet adó, jelentős mennyiségű, import abrakot fogyasztó tehenekkel lecserélni, a korábbi kitűnő hústermelés feladásával. Az idő azóta ezt

a vitát eldöntötte. Közismert, hogy Svájc hegyi tarka állományának nagy többsége ma már red-holstein vérségű (RC 72-75), míg csak töredék maradt eredeti szimentáli (RC 70-71).

Ennek következményeként az egy tehenre jutó tejtermelés jelentősen növekedett, az import abrakmennyiség gyarapodott, viszont az állomány csökkent. Nőtt a gépesség, ami már a 60-as években is jelentős volt, bizonyos mértékben koncentráldott az állomány. Állategészségügyi előírásaként a TBC és brucellózismentesség változatlanul fennmaradt, de a leukózis-mentesítés is elkezdődött, majd az IBR- és VD-mentesítési folyamat. Új veszélyt a BSE jelentette, jelenti.

Visszatérve saját tapasztalataimra, mint-hogy ebben az országban életem során több mint fél esztendő volt alkalmam többszöri kiutazással eltölteni, elmondhatom, hogy Svájcot, tenyésztő munkájukat, az embereket, kultúrájukat, természeti szépségeiket elég jól megismertem és ma is nagyon nagyra értékelem. Tenyésztő munkájuk átgondolt, kitűnően szervezett. Az állomány zöme ellenőrzött. A Hegyitarka Tenyésztők Szövetségének (igazgató: H. Wegner, E. Jenni, E. German) illetve a Borzderes tenyésztők Szövetségének (igazgató: Glättli) irányítása szakavatott kezekben van. A Hegyitarka Tenyésztő Szövetség zollikofeni - már akkor teljesen computerizált - központjában azonnal naprakész származási és termelési adatokat kaphattam az érdeklődő.

A svájci ember szorgalmas, lelkiismeretes, hivatásának él. Zárkózottak, rájuk jobban illik az "én hazám az én váram" mondás. Tisztelik az idegent, megbecsülik a jó szakembert. Tapasztalhattuk!

Folytatása következik!

Dr. Mézes Miklós, egyetemi tanár, SZIE; Tóth Fruzsina, Állattenyésztési és Takarmányozási Kutatóintézet, Herceghalom

VITAMINOK SZEREPE A SZARVASMARHA TAKARMÁNYOZÁSBAN

A szarvasmarha, ezen belül a tejtermelő, ágazat eredményessége, természetesen más tényezők mellett, függ az állomány tejtermelésének színvonalától, szaporodásbiológiai mutatóinak alakulásától, de tekintettel kell lenni arra is, hogy a termelt tej mennyiségét, valamint a tej minőségét a tehének tőgyegészségügyi állapota is befolyásolja.

A tejelő tehén szervezete - különösen akkor, ha a tejtermelés vehemépítéssel is társul - jelentős anyagszere terhelésnek van kitéve. A túlterhelt szervezet viszont fokozottan érzékenyvé válik minden külső hatásra, illetve változásra, így például a szarvasmarha takarmányozásban is nélkülözhetetlen vitaminok abszolút illetve relatív hiánya iránt is. A vitaminok, ezek közül különösen a zsírolékony karakterűek, hatása kiterjed a tőgyre éppúgy, mint a petefészek vagy a méh állapotára. Meg kell említeni azt is, hogy egyes vitaminoknak fontos szerepe van a csülök fizikai stabilitásának fenntartásában is, amely kihat az állatok általános egészségi állapotára mellett az önkéntes takarmányfelvételre, ennek révén az állatok táplálékanyag ellátottságára, így közvetve a termelt tej mennyiségére és minőségére is.

A karotin illetve az A-vitamin szerepe a sejtek membránjának stabilizálásában fontos, így a tőgy bimbócsatorna belső felszínét alkotó hámsejtek, a máj, a petefészek továbbá a méh nyálkahártya sejteinek integritását is fenntartja. A karotin, különösen a legnagyobb biológiai aktivitással rendelkező b-karotin, hiányában például a teheneknél késedelmes ovuláció, üszöknél elhúzódó ivarzás, valamint az ellést követően késői ciklusba lendülés tapasztalható. A két ellés közötti idő szaporodásbiológiai okokból bekövetkező, esetenként irreálisan hosszú időtartama a nyereségeséget jelentős mértékben ronthatja. A tőgy esetében a karotin és az A-vitamin külön-külön és együttesen is fokozza a bimbócsatorna nyálkahártyáján keresztül a szervezetbe bejutó bakté-

riumokkal szemben mutatott ellenálló képességet, így a fertőző eredetű mastitis előfordulásának valószínűségét, valamint természetesen növeli a tej minőségét részben meghatározó szomatikus sejtszám értékét is. A sejtek membránjai folyamatos átépülésen mennek keresztül, ezért a b-karotinból, vagy A-vitaminból az állati szervezet folyamatos ellátását igényel. Az A-vitamin ellátottságot a májban raktározott jelentős mennyiség biztosíthatja ugyan bizonyos ideig, de a karo-tin raktárak ennél lényegesen korlátozottabbak. Emellett fontosnak tartjuk azt is megemlíteni, hogy tejelő teheneknél a tejjel is jelentős mennyiség ürül ezekből a biológiailag aktív vegyületekből. A fentiekből következik, hogy a karotin illetve az A-vitamin ellátás szempontjából a szárazonállás illetve az ellésre történő előkészítés időszaka különösen kritikus lehet, mivel az ebben az időszakban alkalmazott takarmányozási rendszerrel társul nem kielégítő vitamin ellátás hatása az ellést követően még viszonylag hosszú ideig érvényesülhet. A kedvező szaporodásbiológiai illetve tőgyegészségügyi hatások elérése érdekében tehát célszerűnek látszik a folyamatos ellátásról gondoskodni. A tejelő tehének A-vitamin igényének kielégítése kizárólag csak karotin, mint A-vitamin előanyag, kiegészítéssel is megoldható ugyan, de az átalakulás hatékonysága szarvasmarha esetében messze nem tekinthető optimálisnak. Emiatt javasolható a karotin szükséglet kielégítése mellett A-vitamin kiegészítésről is gondoskodni. Az aktuális szükségletnél (1. táblázat) alacsonyabb szintű A-vitamin kiegészítés esetén ugyanis, a b-karotin jelentős része A-vitaminná alakul, így a karotin kedvező hatásai nem, vagy csak korlátozottan érvényesülnek.

Az aktuális szükségletnek megfelelő E-vitamin ellátást kizárólag csak a takarmányokkal tejtermelő teheneknél szintén nem, vagy csak nagyon korlátozottan lehet biztosítani, így annak folyamatos ki-

egésztéséről (1. táblázat) is feltétlenül gondoskodni kell. A vérplazma E-vitamin tartalma, amely egyik lehetséges jelzőfaktora a szervezet ellátottságának, az ellés körüli időszakban jelentősen csökken ami a depók kimerülésére utal, így az ebben az időszakban adagolt nagy mennyiségű E-vitamin kedvező hatást gyakorolhat a membránok védelmében, például a tőgybetegségek elleni küzdelemben is. Ennek révén, igaz közvetett módon, de csökkenthető a tej szomatikus sejtszáma, ezzel javítható a tej minősége. Az elléskori problémák közül E-vitamin illetve karotin kiegészítéssel vagy célszerűen ezek kombinációjával csökkenthető a placenta retardatio mértéke. A gyakori, és főleg a nem megfelelő időben elvégzett, méhkezelések nem csupán az állatok szaporodásbiológiai állapotát ronthatják, de növelik a nyereségeséget rendkívüli módon csökkentő korai selejtezések arányát is. Az E-vitamin ellátás kedvező hatása viszont csak abban az esetben érvényesül, ha az optimális mikroelem, a membránok integritása szempontjából fontos szelén és cink, kiegészítéssel is társul.

A D-vitamin jelentősége a csontképződési folyamatokban és a kalcium anyagforgalomban betöltött szerepe miatt jelentős. Az is régóta ismert, hogy a D-vitamin a napfény hatására a hüvelyekben jelenlévő előanyagaiból az állati szervezetben is keletkezik. A zárt kötetlen tartásmód, ebből eredően a napfény hiánya, továbbá a D-vitamin szervezeten belüli aktivációjában nélkülözhetetlen máj és a vese károsodása viszont csökkenti a D-vitamin szervezeten belüli szintézisét, így kiemeli a kiegészítés szükségességének fontosságát (1. táblázat). A D-vitamin szervezeten belüli szintézise ugyanakkor fokozható a takarmányok savas karakterének mérsékelt növelésével, amely a kalcium mobilizáció szempontjából kritikusnak tekinthető szárazonállási időszakban javasolható kiegészítő módszer.

A vízzoldékony vitaminokat a bendő

mikroorganizmusok, illetve a tehén szervezete nagyrészt képesek ugyan szintetizálni, de nagy tejtermelésű állományoknál és néhány vitamin esetében a kiegészítés előnyei bizonyítottak. A niacin hatása különösen a laktáció első időszakában érvényesül, amikor az energiahány kompenzálására bekövetkező erőteljes zsírbontást csökkenti, ezzel mérsékelhető a zsírmobilizációs betegség kialakulásának valószínűsége. A tehének energiaegyensúlyának javításában olyan módon vesz részt, hogy a niacin hatására nő a bendőben a propionsav termelés, amely a májban a glükóz szintézis egyik alapanyaga. Adagolása emiatt főképp az ellés előtt túlkondícióban (kondíció pontszám >3,5) lévő tehének esetében lehet kedvező. A szükséges mennyiségű (1. táblázat) niacin adagolása során azonban tekintetbe venni, hogy a niacin hatását nagyrészt a bendő mikroorganizmusainak életfolyamatain keresztül fejtí ki, mivel azok

számára is biológiailag aktív vegyület. A védett niacin alkalmazása tehát a propionsav termelés fokozása céljából nem javasolható. Más oldalról utalni szükséges arra is, hogy a niacin mennyiségének a szükségletet jelentős mértékben meghaladó növelése kedvezőtlen irányban is hat a tejtermelésre.

A biotinnak a tejelő tehének takarmányozásban olyan kedvező hatásait mutatják, ki amelyek a tejtermelés és a szaporodásbiológiai állapot javítása érdekében egyaránt lényegesek. Elsődleges hatása a

csülök fizikai állapotának stabilizálása, amely azért fontos, mivel a csülök problémák hatására a tehén nem szívesen mozog, emiatt csökken a takarmányfelvétel, következésképpen a tejtermelés illetve az ennek révén kialakuló energiahány miatt szaporodásbiológiai problémák is felléphetnek. A biotin adagolását viszont, a niacinnal ellentétben, tejelő tehéneknek védett formában javasolják, mert ezzel elkerülhető a bendő mikroorganizmusai által történő lebomlás, így a ténylegesen felszívódott mennyiség csökkenése.

vitamin	szárazonálló	előkészítő	termelő
β-karotin (mg/állat/nap)	200-300	300-400	300-600
A-vitamin (NE/állat/nap)	75.000-100.000	100.000-120.000	120.000-150.000
E-vitamin (mg/állat/nap)	500-700	800-1200	1000-3000
D-vitamin (NF/állat/nap)	25.000-30.000	30.000-35.000	30.000-50.000
Niacin (g/állat/nap)	-	3-6	3-6 (a 10. hétig)
Biotin (mg/állat/nap)	15-20	20-22	20-22

1. táblázat A vitamin kiegészítés javasolt mennyisége tejelő tehének takarmányozásában

FELHÍVÁS

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Miniszter 41/2004 (IV. 7.) FVM rendelete a mezőgazdasági termelők földhasználatának és állattartásának támogatásáról.

Az igénybe vehető támogatások mértéke:

- szántó, gyep, gyümölcsös, szőlő: 8 000 Ft/ha
- anyatehenenként 40 000 Ft: a 12 hónapnál idősebb - az Ayrshire, Holstein-Fríz, Jersey fajtákhoz nem tartozó -szarvasmarha ENAR adatbázisban nyilvántartott nőivarú szarvasmarha után, amely 2004. március 31-én az igénylő mezőgazdasági termelő tulajdonában van és igazoltan gümőkór-, brucellózis és leukózis mentes. Támogatásra az a termelő nyújthat be kérelmet, akinek az adott tenyésztéskód alá tartozó állományára vonatkozóan a tejkvótája nem haladja meg a 120 000 kg mennyiséget.
- A tejkvóta után kg-onként 2 Ft

A kérelmeket az MVH által kiállított és nyilvántartott regisztrációs szám feltüntetésével 2004. április 30-ig lehet benyújtani a megyei földművelésügyi hivatalhoz. **A határidő elmulasztása jogvesztő!**

SZARVASMARHA-TENYÉSZTÉSI ÉS TEJGAZDASÁGI SZAKMÉRNÖK

A képzés célja a különböző szektorokban (vállalati, egyesületi, magán) a szarvasmarha-tenyésztés területén dolgozó, szakirányú végzettségű szakemberek továbbképzése, akik a képzés eredményeként alkalmazni képesek a feladatok ellátásához szükséges legújabb elméleti és gyakorlati ismereteket az állatgenetika és takarmányozás témakörében. Képesek a korszerű, környezetkímélő tartástechnológiák kialakítására és üzemeltetésére. A minőségi nyersanyag-előállítás érdekében alkalmazni tudják az ökonómiai, a marketing és a minőségbiztosítási ismereteiket.

Oktatott tárgyak: Termelés-élettan
Szarvasmarha takarmányozás
Szarvasmarha tenyésztés
Alkalmazott szaporodásbiológia
Állathigiénia
Gyepgazdálkodás
Termeléspolitika és tenyésztésszervezés
Fejéshigiénia, fejéstechnológia
Minőségbiztosítás, Tejfeldolgozás
Tejgazdasági marketing

A képzés diplomadolgozat készítéssel és záróvizsgával fejeződik be.

Oktatás időtartama: 4 szemeszter, (392 tanóra), levelező formában, félévenként 3 x 1 hét konzultáció

Szakvezető: Dr. Stefler József, egyetemi tanár, **A képzés költsége:** kb. 90.000.- Ft/félév

Jelentkezni lehet: Kaposvári Egyetem Továbbképzési Központ 7400 Kaposvár, Guba S. u. 40. (82/414-118)

ROLF-DIETER FAHR 1946-2003

1946. október 2-án született a szászországi Zwickau-ban. Iparos család tehetséges gyermekeként a mezőgazdasági pályát választotta. A rá jellemző alaposítással végigjárta csaknem az összes lehetséges mezőgazdasági iskolát. A technikus oklevél megszerzése után a Jéna-i egyetemen szerzett agrármérnöki diplomát, a lipcsei egyetemen doktorandusz, 1974-ben doktorál az akkoriban nagyon divatos témából, amely az üszők növekedésével és ivari koraérésének összefüggéseivel foglalkozott. Útja innen a gyakorlatba vezet: két éven át a Harz hegységben egy nagy üszőnevelő telepet vezetett. 1977-ben került vissza az agrárfelsőoktatásba. A lipcsei egyetemen tanársegédi, majd adjunktusi beosztást kapott. A rendszerváltást is itt élte meg, ami számára kevésbé örömteli: a lipcsei egyetemen megszüntetik az agrárképzést. Pályázat útján a Halle-i egyetemre került, ahol először docensi, majd 1998-tól professzori beosztást töltött be. Egész életpályáján az elmélet és a gyakorlat határán mozgott, kiváló elméleti felkészültségét számos gyakorlati probléma megoldásában kamatoztatta.

Azon kevesek közé tartozott, aki a kettőshasznosítású szarvasmarha fajták tenyésztési kérdéseiben is otthonosan mozgott, habilitációját is e területen készítette el. Száznál több tudományos és ismeretterjesztő közleménye széles szakmai spektrumot ölel fel; a tejtermelés, a fejhetőség, a húsminőség terén egyaránt mélyreható ismeretekkel rendelkezett. Halála előtt néhány héttel jelent meg a "Tejtermelés" című könyve, amely a német nyelvterületen alapműnek számít.

Szerénysége, közvetlen, megnyerő személyisége igazi "magyaros lelkületet" sugárzott. Számos magyar barátja volt, az NDK idejében ő is a magyar tenger rajongója és látogatója volt. Harminc éven át szoros kapcsolatban volt a kaposvári kollégákkal, és az utóbbi években a magyartarka tenyésztők körében is gyakran megfordult.

Halálával kitűnő kollégát, igaz barátot veszítettünk el!

Emlékét megőrizzük!

Tej Terméktanács Rendkívüli Küldöttközgyűlés

(2004. január 15.)

Napirendi pontok:

1. 2003. évi piacsabályozás értékelése, döntések
2. 2004. évi piacsabályozással kapcsolatos információk, döntések
3. Az ellenőrző ad hoc bizottság jelentésének előterjesztése, elfogadása
4. Tagsági viszony megszüntetéséről szóló döntések.
5. Egyebek

A küldöttközgyűlés nem hozott semmilyen érdemi döntést. A 2003. évben megkötött háromoldalú - termelők, feldolgozók, FVM, - szerződést csak a termelői oldal tartotta be. A termelői oldal küldöttjei, a Holstein-fríz Tenyésztők Egyesülete és a Magyartarka Tenyésztők Egyesülete összehívja az I. Tejtermelők Országos Naggyűlését.

MÁSZ Rendkívüli Küldöttközgyűlés

(2004. január 29.)

Napirendi pontok:

1. Alapszabály módosítás
2. Tájékoztató az EU csatlakozási tárgyalásokról. Dr. Nyújtó Ferenc helyettes államtitkár
3. Jelölő Bizottság megválasztása
4. MÁSZ elnökének megválasztása
5. Egyebek

A küldöttközgyűlés a döntéseit elnapolta a rendes küldöttközgyűlés idejére.

MÁSZ tenyésztőszervezetek értekezlete Kaposvár

(2004. március 12.)

Főbb témakörök:

1. A MÁSZ eddigi szakmai működésének áttekintése.
2. A MÁSZ jövőbeni feladatainak, működésének, működésének és ezek feltételeinek meghatározása, kialakítása.

Lesz-e magyartarka a kiállításokon

(2004. március 29.)

2004. évi tenyészállat kiállítások témakörében tartottak szakmai megbeszélést a kiállítók tenyésztőszervezetek a MÁSZ-ban.

A megbeszélésen elhangzott, hogy a 2004. évi kiállításokkal kapcsolatos összes költséget az Egyesületeknek kell vállalniuk. 2004. évben a megemelt törzskönyvezési díj ad erre részben lehetőséget, pályázni nem lehet a költségek részbeni finanszírozására.

MSZSZ összevont testületi ülés

(2004. január 22.)

Napirendi pontok:

1. A 2004. január 29-re tervezett MÁSZ Elnökségi, valamint MÁSZ Küldöttgyűlés tervezett napirendi pontjainak véleményezése
2. A MÁSZ hatékonyabb működését elősegítő javaslatok megvitatása
3. Egyebek

A testület nem támogatja az MÁSZ Alapszabály elkapkodott módosítását és a gyors elnökválasztást.

Kéri, hogy pályázat kerüljön kiírásra a MÁSZ ügyvezető igazgatói munkakörre.

MÁSZ Elnökségi ülés

(2004. január 29.)

Napirendi pontok:

1. Alapszabály módosítási tervezet megvitatása
2. Jelölő Bizottságra javaslattevél
3. Egyebek

2004. február Mezőgazdasági Könyvhónap

2004. február 12-én dr. Németh Imre miniszter a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban nyitotta meg a könyvhónapot. A dedikáló szerzők között többek között ott volt Dr. Tózsér János és dr. Bedő Sándor, akik szerkesztésében jelent meg a "Történelmi állatfajtáink enciklopédiája". A könyv egy fejezete a magyartarka fajtáról, múltjáról jelenéről és jövőjéről íródott.

MSZSZ összevont testületi ülés

(2004. március 29.)

Főbb témakörök:

Napirendi pontok:

1. Javaslatok az OMT Rt igazgatóságának elnöki pozíciójára
2. Javaslat a Csukás Zoltán Díjra
3. Aktuális szervezeti és személyi kérdések.
4. Egyebek

Címlapfotó: OMT Rt., Szombathely
Harmat Ákos